Llenguatge i pensament en educació infantil: converses que amplien horitzons

written by Sara Carbonell | 26 de June de 2026

A vegades, des de debats educatius allunyats de l'evidència científica, s'ha qüestionat si és beneficiós o, per contra, perjudicial que en l'etapa d'educació infantil (0-6 anys) es plantegen aprenentatges d'alt nivell que suposen reptes cognitius per a xiquets i xiquetes. Al llarg de més de vint anys d'experiència en escoles, he participat en nombroses converses d'este tipus. Algunes veus defenien que en estes edats havien de prioritzar-se enfocaments centrats exclusivament en el joc lliure, sense la guia de persones adultes, atorgant una importància secundària als aprenentatges acadèmics per considerar-los inapropiats o fins i tot negatius.

No obstant això, mentres se sostenia esta postura, també era freqüent escoltar preocupacions sobre l'escàs vocabulari amb el qual arribava part de l'alumnat a les aules. En moltes ocasions, la responsabilitat requeia exclusivament sobre les famílies, sense reparar en una contradicció evident: si considerem important estimular el desenrotllament lingüístic de la infància, **per què renunciar precisament des de l'escola a generar les**

oportunitats d'aprenentatge que poden afavorir-ho?

Més enllà de les opinions personals, l'educació ha de tindre el suport del coneixement científic disponible per a contribuir a la millora social i garantir el màxim desenrotllament de tots els xiquets i xiquetes, sense exclusions. Les principals aportacions de la psicologia, la pedagogia i la neurociència coincidixen en una idea fonamental: les primeres edats constituïxen un període especialment sensible per al desenrotllament cognitiu i lingüístic, i **les oportunitats educatives de qualitat resulten particularment rellevants per als qui partixen de situacions de major vulnerabilitat**.

Ramesh (2022) arreplega en **este capítol** que el desenrotllament del cervell humà experimenta un creixement significatiu en els primers dos anys de vida, establint les bases per al seu desenvolupament estructural i connectiu a través de la infància, l'adolescència i l'edat adulta. També ens recorda que la disponibilitat d'oportunitats educatives que tinga el xiquet o la xiqueta facilitarà el desenvolupament de la seua capacitat cognitiva, ja que les connexions neuronals en el cervell es reconfiguren a mesura que s'aprén i s'adquirixen noves habilitats i experiències.

Bruner (2012, p.140), des d'una perspectiva psicològica, aclaria que «*la preparació no sols naix, també es fa*» i que «*la ment del xiquet no es mou cap a nivells més alts d'abstracció com la marea quan puja*» (2012, p.141).

Centrant-nos en la comunicació i l'adquisició de vocabulari, no hem de perdre de vista una cosa que ja ens deia Vigotsky en *Pensament i llenguatge* (2018, pág. 103):

> ***«La funció primària del llenguatge, tant en xiquets com en adults, és la comunicació, el contacte social. La parla primitiva del xiquet és, per tant, essencialment***

> ***social.»***

En este mateix llibre, Vigotsky (2018, p.148) cita a Ch. Bühler, Hetzer i Tudo-Hart (1927), que deien que la funció social de la parla es fa clarament palesa durant el primer any, és a dir, en l'estadi preintel·lectual del desenrotllament de la parla. Estos autors indicaven que, a l'edat de 2 anys, les corbes del desenrotllament del pensament i la parla, fins llavors separades, es troben i s'ajunten, i és ací quan la parla comença a servir a l'intel·lecte i els pensaments comencen a ser dits. Segur que els qui treballem amb la infància o tenim fills i filles, nebots o nets xicotets reconeixem el que ocorre en eixe moment: l'activa curiositat per les paraules preguntant cada cosa nova i l'augment, ràpid i brusc, del seu vocabulari.

Estudis desenrotllats en la Universitat de Harvard han arribat a les mateixes conclusions des de l'àmbit de la neurociència. Les seues investigacions destaquen la importància de les interaccions de qualitat entre persones adultes i xiquets per a dotar de significat al llenguatge, afavorir la comunicació i ampliar progressivament el vocabulari. Cada conversa, cada pregunta resposta i cada paraula nova compartida constituïxen oportunitats d'aprenentatge i amplien horitzons que contribuïxen al desenrotllament cerebral i cognitiu.

L'escola té l'oportunitat de ser qui proporcione **entorns rics en interaccions**, **jocs guiats per un adult**, **oportunitats d'ampliar el vocabulari** o d'impulsar **diàlegs profunds sobre temes que els preocupen**, sempre des de les altes expectatives.

> ***«A eixa edat el xiquet només sap les paraules que li proporcionen els altres.»*** *(Vigotsky, 2018, p.149)*

Quan coneixem les evidències científiques, les discussions basades **únicament en opinions** perden rellevància. Sabem que el desenrotllament primerenc del llenguatge constituïx un dels pilars sobre els quals es construiran aprenentatges més complexos al llarg de tota la vida. També sabem que **no tots els xiquets i xiquetes disposen fora de l'escola de les mateixes oportunitats d'interacció, conversa o accés a un vocabulari ric i divers**. Esta perspectiva crítica ens pot ajudar a ser conscients dels efectes negatius que tenen els corrents educatius que animen a no intervindre, a sols observar o a promoure activitats sense la guia de la persona adulta.

Potser la pregunta per al pròxim curs no és si els xiquets i xiquetes d'infantil estan preparats per a aprendre més, sinó si els i les docents estem preparats per a oferir-los totes les oportunitats d'aprenentatge que l'evidència científica demostra que necessiten i mereixen.

Imatge generada amb IA en ChatGPT